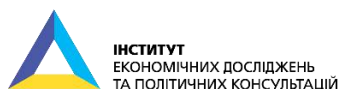


# Нове щомісячне опитування підприємств

## Бізнес під час війни: Черкаська область

Вересень 2023

Виконавець проєкту:



Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Партнер дослідження:



Черкаська обласна державна адміністрація

Фінансова підтримка:



Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу



Міжнародний фонд «Відродження»



Atlas Network

**Автори звіту:**

*Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»*

*Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»*

*Владислав Баськов молодший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»*

*Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»*

*Публікацію підготовлено в рамках проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.*

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

[institute@ier.kyiv.ua](mailto:institute@ier.kyiv.ua)[www.ier.com.ua](http://www.ier.com.ua)[Facebook ІЕД](#)[Facebook За чесну та прозору митницю](#)[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

## ПРО ОПИТУВАННЯ

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі спеціальний звіт «Бізнес під час війни: Черкаська область», за результатами нового щомісячного опитування підприємств.

Звіт підготовлено в партнерстві з Черкаською обласною державною адміністрацією.

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проєкту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

При формуванні панельної вибірки використано аналітичну систему YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>).

## Зміст

ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....	4
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	4
ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ, .....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ .....	4
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ .....	5
ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ .....	5
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ .....	5
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ .....	6
ВИРОБНИЦТВО.....	6
ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	7
ЗАБОРГОВАНOSTІ .....	8
ЗАЙНЯТІСТЬ.....	8
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	9
ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ .....	9
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА .....	10
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	11
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА .....	12
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	12
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ.....	13
ВИБІРКА .....	13
Додаток 1. Результати опитування в цифрах .....	14

## ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

### Бізнес Черкаської області під час війни

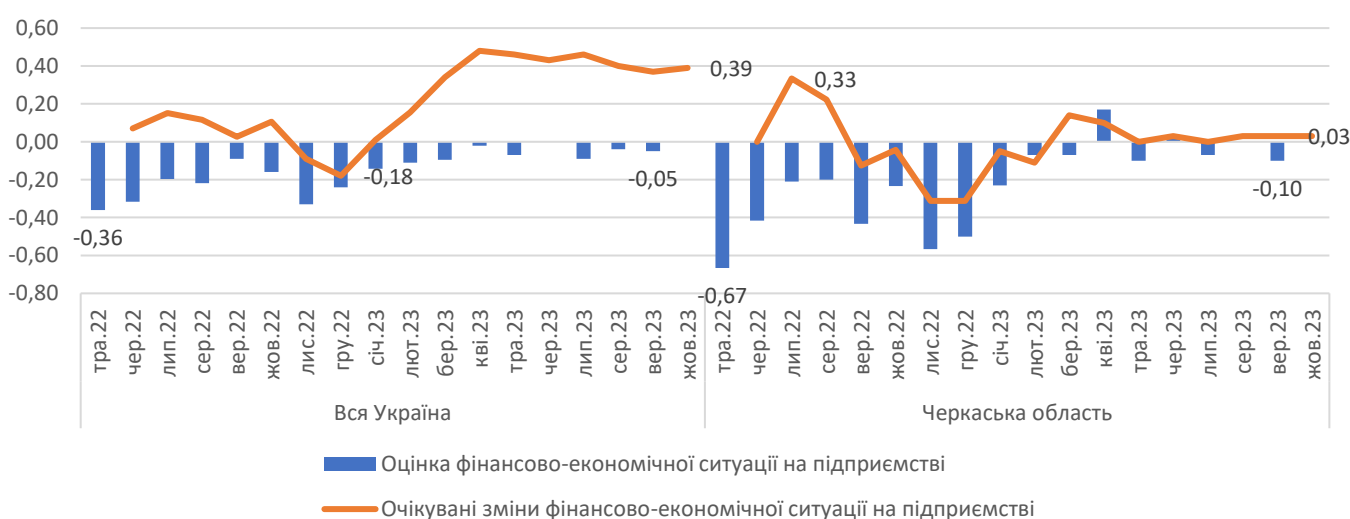
#### СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

Керівники підприємств Черкаської області погіршили оцінки власної фінансово-економічної ситуації; їхнє значення є нижчим за загальноукраїнський показник. Очікування керівників підприємств області в піврічній перспективі все ще залишаються більш песимістичними ніж загалом по Україні. Водночас, оцінки загальноекономічного середовища покращуються вже два місяці поспіль, однак очікування залишаються суттєво нижчими за загальноукраїнські показники. При цьому, жоден із підприємців області не має впевненості щодо довгострокових перспектив. На відміну від нарощування обсягів виробництва по країні загалом, поточні результати підприємців області суттєво не змінились, водночас, на майбутнє очікується погіршення значень як по області, так і загалом по Україні. На підприємствах Черкаської області не відчують труднощів у пошуку ані кваліфікованих, ані некваліфікованих працівників. Більшість експортерів регіону змогли відновити експортну діяльність, однак продовжується тенденція до скорочення обсягів експорту.

#### ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ, ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- **Оцінки керівниками підприємств Черкаської області власної фінансово-економічної ситуації значно погіршилися та є нижчими за загальноукраїнські показники.** Індекс поточної фінансово-економічної ситуації у вересні порівняно із серпнем зменшився з нуля до -0,10, що є вдвічі нижчим значенням ніж загалом по Україні, для країни значення індексу істотно не змінилось та становить -0,05 (було -0,04). У вересні серед підприємств Черкаської області зменшилась частка тих, хто дає позитивні оцінки (із 3,3% до нуля), водночас збільшилась частка тих, хто негативно оцінює фінансово-економічну ситуацію (із 3,3% до 10,0%). Для порівняння, на рівні країни незначним чином зменшилась і частка позитивних оцінок (із 8,5% до 7,8%), і частка негативних оцінок (із 15,5% до 14,3%).

Рис. 1. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві зараз і очікування на 6 місяців, індекси



- **Прогнози підприємств області на майбутні пів року залишаються суттєво нижчими, на відміну від загальноукраїнських показників.** Для області показник залишається незмінним уже три місяці поспіль, водночас загальноукраїнські показники дещо збільшились. Значення індексу очікуваних змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві для області становить 0,03. Відсоток

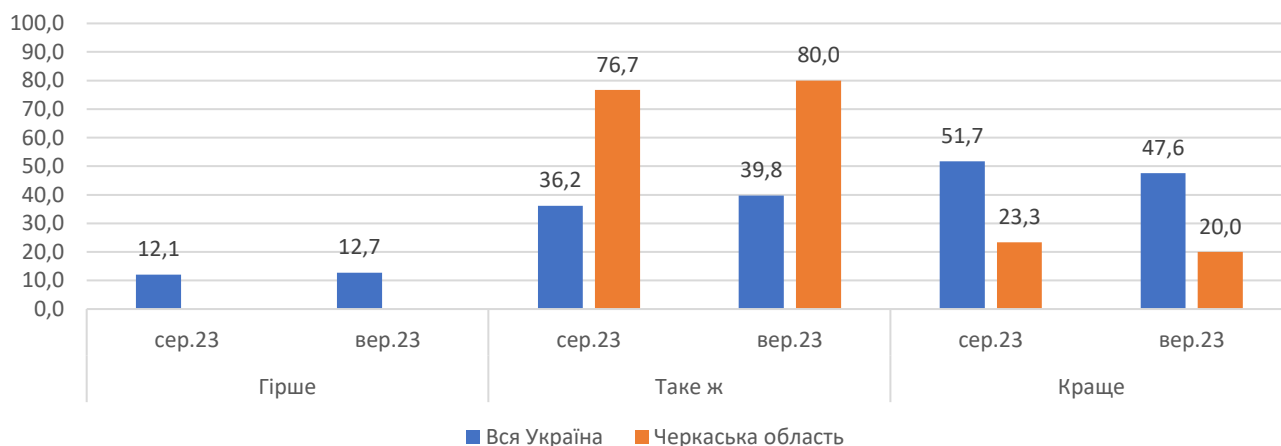
песимістів по області вже кілька місяців поспіль дорівнює нулю, частка «оптимістів» також майже не змінилась та становить 3,3% (була 3,4%). Для порівняння, загальноукраїнський показник є оптимістичним та дещо збільшився і становить 0,39 (був 0,37). На рівні країни відсоток тих, хто очікує погіршення, незначним чином зменшився з 6,6% до 4,8%, а відсоток тих, хто очікує покращення, майже не змінився та становить 42,6% (був 42,9%).

- **Рівень невизначеності в піврічній перспективі зменшився і загалом по Україні, і для Черкаської області (із 3,3% до нуля).** По країні показник зменшився незначним чином із 16,0% до 15,4%.

## ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

- **При порівнянні фінансово-економічної ситуації з тією, що була рік тому, вона дещо погіршилась, хоча показники залишаються нижчими ніж загалом по Україні, у порівнянні із серпневими показниками, водночас, у порівнянні з минулорічними показниками, значення є вищим.** У відсотковому розподілі частка тих підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, чотири місяці дорівнює нулю. Водночас, дещо зменшилась частка тих, для кого ситуація є кращою, ніж була рік тому, із 23,3% до 20,0%. При цьому фіксується збільшення частки тих, хто вважає, що ніяких змін не відбулося (із 76,7% до 80,0%). У загальноукраїнських показниках частка підприємців, які вважають, що фінансово-економічна ситуація стала гіршою, істотно не змінилась та становить 12,7% (було 12,1%), водночас зменшилась частка тих, для кого все стало краще, із 51,7% до 47,6%. Частка ж тих, хто не відчув змін, збільшилась із 36,2% до 39,8%.

Рис. 2. Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?, % опитаних



## ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

**У регіоні вже кілька місяців поспіль відсутня як частка підприємців, які планують зменшувати обсяги виробництва, так і частка тих, хто не планує розширюватись у наступні два роки.** Частка тих, хто не планує змін, також відсутня. Для порівняння, на рівні країни не планують змін 69,0% (було 69,2% у серпні) а планують розширити діяльність 25,1% (було 23,1%). Частка тих, хто планує звужувати діяльність, зменшилась із 7,7% до 5,9%. **Рівень невизначеності в довгостроковій перспективі для області залишається надзвичайно високим, на відміну від загальноукраїнських показників.** Показник невизначеності в Черкаській області два місяці поспіль становить 100%, а загальноукраїнський показник, хоча також є досить високим, майже не змінився та становить 56,0% (був 56,4%).

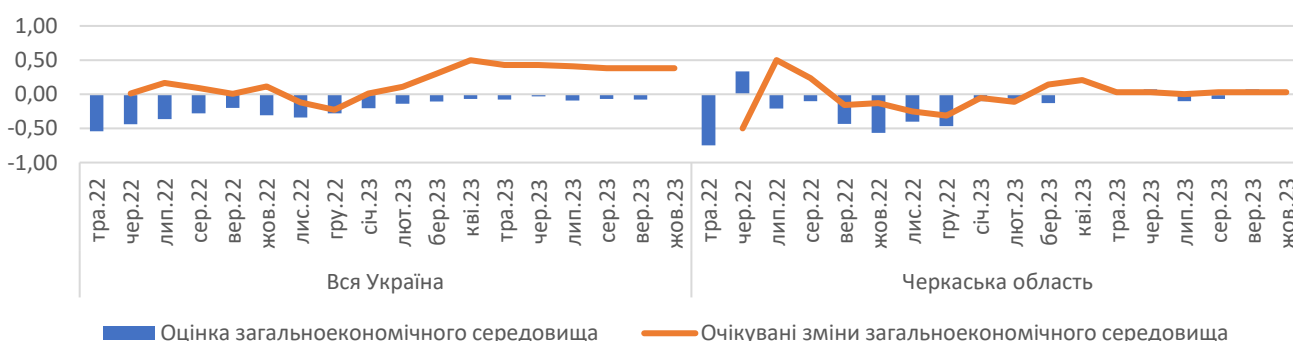
Рис. 3. Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?, % опитаних



## ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

- У Черкаській області два місяці поспіль фіксується покращення оцінок загальноекономічного середовища, його значення є вищими за загальноукраїнські показники.** Відповідний індекс для області збільшився з -0,07 до 0,07, що означає переважання позитивних оцінок. По області частка тих, хто дає позитивні оцінки, збільшилась із нуля до 6,7%, тоді як частка тих, хто негативно оцінює загальноекономічне середовище, зменшилась із 6,7% до нуля. Частка тих, хто дає задовільні оцінки, не змінилась та становить 93,3%. На рівні країни відсоток тих, хто дає негативні оцінки, істотно не змінився та становить 18,2% (був 18,6%), тоді як відсоток тих, хто дає позитивні оцінки, дещо зменшився із 8,2% до 7,5%. Загальноукраїнський індекс при цьому становить -0,08 (був -0,07).
- Прогнози підприємців Черкащини щодо піврічних перспектив залишаються без змін, так само як загальноукраїнські показники.** Індекс очікуваних змін загальноекономічного середовища три місяці поспіль становить 0,03. На рівні країни показник також не змінюється вже три місяці поспіль та становить 0,38. Для Черкаської області відсоток «оптимістів» становить 3,3% (був 3,4%), а відсоток «песимістів» уже кілька місяців залишається незмінним та дорівнює нулю. На рівні країни дещо зменшилась частка песимістів (із 6,4% до 5,8%), і частка оптимістів дещо зменшилась (із 43,7% до 42,9%).
- Рівень невизначеності щодо загальноекономічного середовища зменшився і по області, і загалом по Україні.** Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на майбутні пів року, зменшився з 3,3% до нуля (у цілому по Україні показник зменшився із 18,4% до 15,5%).

Рис. 4. Загальноекономічне середовище зараз та очікування на 6 місяців, індекси



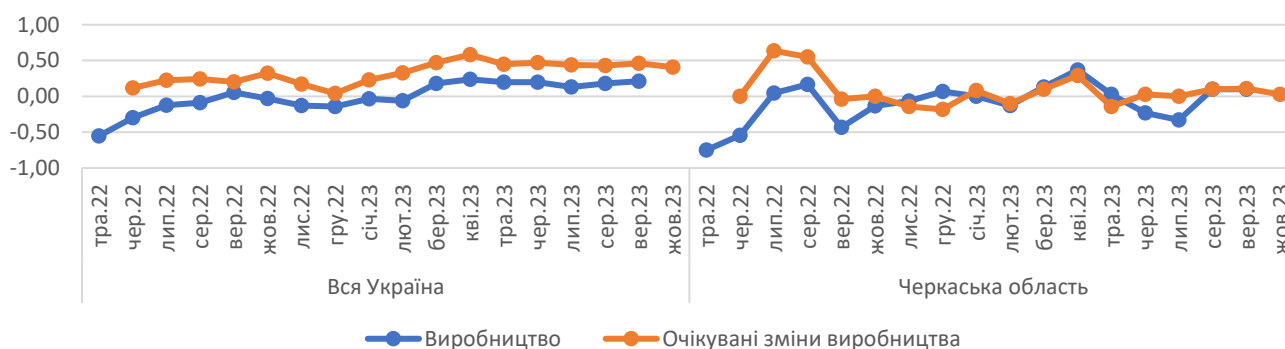
## ВИРОБНИЦТВО

- У вересні поточні результати щодо показників виробництва не змінилися та залишаються нижчими за загальноукраїнські показники, значення яких збільшилось.** Індекс змін виробництва в серпні для Черкаської області два місяці поспіль становить 0,10. Частка підприємств, які

нарощували обсяги виробництва, при цьому зменшилась по області (із 26,7% до 20,0%), тоді як на рівні країни показник дещо збільшився (із 27,4% у серпні до 29,5%). Водночас частка тих, хто скоротив обсяги виробництва, по області зменшилась (із 16,7% до 10%), і загалом по Україні (із 12,8% до 11,5%). У результаті, *Індекс змін виробництва* загалом по Україні збільшився з 0,18 до 0,21.

- **На наступні три місяці підприємці очікують погіршення показника як по області, так і загалом по Україні.** *Індекс очікуваних змін виробництва* для Черкаської області зменшився з 0,11 до 0,03, і залишається нижчим за загальноукраїнський показник. По Україні показник також незначним чином зменшився з 0,46 до 0,41. При цьому, для області частка оптимістів зменшилась (із 10,7% у серпні до 3,4%), водночас частка тих, хто планує скорочувати обсяги виробництва, уже кілька місяців поспіль дорівнює нулю.

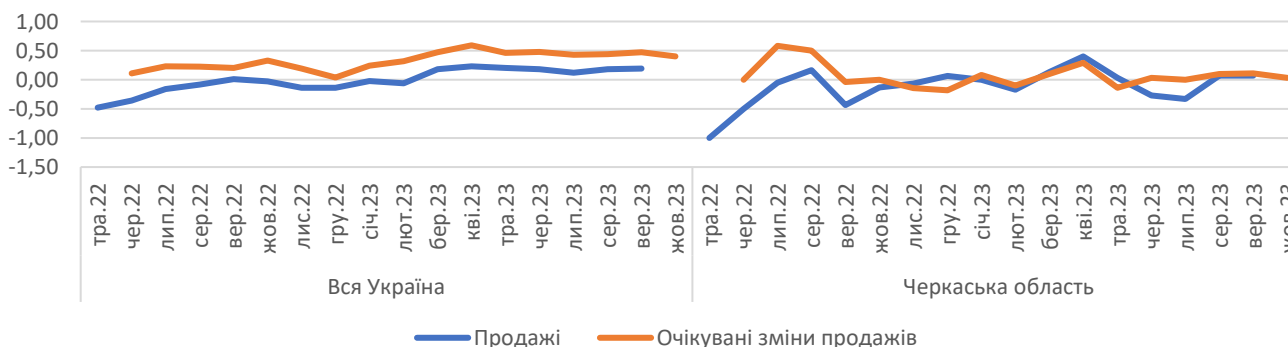
Рис. 5. Індекс змін виробництва



## ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- **Оцінки попиту серед підприємств Черкаської області не змінились, як і загалом по країні.** Значення *індексу змін продажів* для області два місяці поспіль є додатним та становить 0,07, що означає переважання частки тих, хто нарощував обсяги продажів. Для України показник збільшився, він становить 0,19 (був 0,18). При цьому зменшилась і частка підприємств області, які нарощували продажі, – із 23,3% до 16,7%, і частка підприємців, які їх скорочували - із 16,7% до 10,0%.
- **Прогнози підприємств області щодо зростання обсягів погіршились та продовжують залишатись нижчими за загальноукраїнські показники, хоча тут також значення дещо зменшилось.** *Індекс очікуваних змін обсягів продажів* для Черкаської області зменшився з 0,11 до 0,03, а загальноукраїнський показник зменшився з 0,47 до 0,40. Відсоток підприємств області, які планують нарощувати обсяги продажів, зменшився з 10,7% до 3,4%. Водночас, частка тих, хто очікує на зменшення продажів, уже кілька місяців поспіль дорівнює нулю.

Рис. 6. Індекс змін продажів





## ЗАБОРГОВАНІСТІ

- Підприємства Черкаської області у вересні покращили показники за всіма заборгованостями, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими дещо покращився лише показник кредиторської заборгованості, тоді як показники дебіторської та податкової заборгованостей істотно не змінились. У тримісячній перспективі загалом по Україні очікується сповільнення темпів скорочення дебіторської та податкової заборгованостей. Показник очікувань для кредиторської заборгованості суттєво не змінився, і по області змін не очікується.

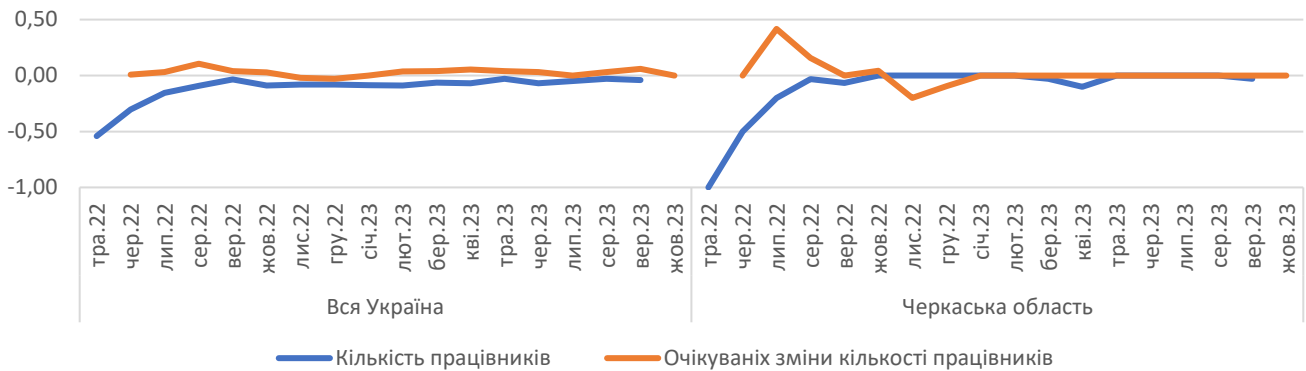
Рис. 7. Індекси змін заборгованостей



## ЗАЙНЯТІСТЬ

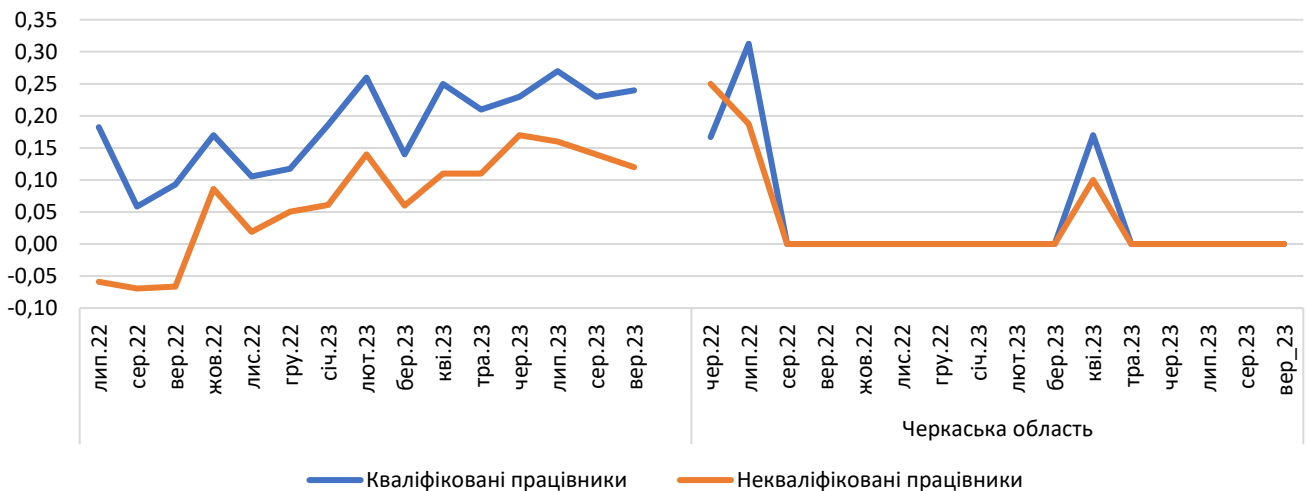
- У вересні порівняно із серпнем підприємці області дещо скоротили кількість працівників, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими істотних змін не відбулось. Значення індексу по області зменшилось із нуля до -0,03. У загальноукраїнському вимірі індекс становить -0,04 (був -0,03).
- У перспективі на три місяці по області не очікується жодних змін, тоді як по Україні можливе зменшення показника. Індекс очікуваних змін кількості працівників для Черкаської області кілька місяців поспіль дорівнює нулю. На рівні країни показник очікувань зменшився з 0,06 до нуля.

Рис. 8. Індекс змін кількості працівників



- У Черкаській області вже кілька місяців поспіль відсутні труднощі в пошуку як кваліфікованих, так і некваліфікованих працівників, на відміну від загальноукраїнських значень, за якими труднощі в пошуку істотно не змінились, а труднощів у пошуку некваліфікованих працівників поступово стає менше. Індекс пошуку кваліфікованих працівників Черкаської області дорівнює нулю, що означає відсутність тих, кому важко або легко шукати таких працівників. Загальноукраїнський показник при цьому становить 0,24 (був 0,23). Індекс пошуку некваліфікованих працівників для області також уже кілька місяців поспіль дорівнює нулю. Загальноукраїнський показник при цьому зменшився з 0,14 до 0,12.

Рис. 9. Індекс змін працівників (кваліфіковані/некваліфіковані працівники)

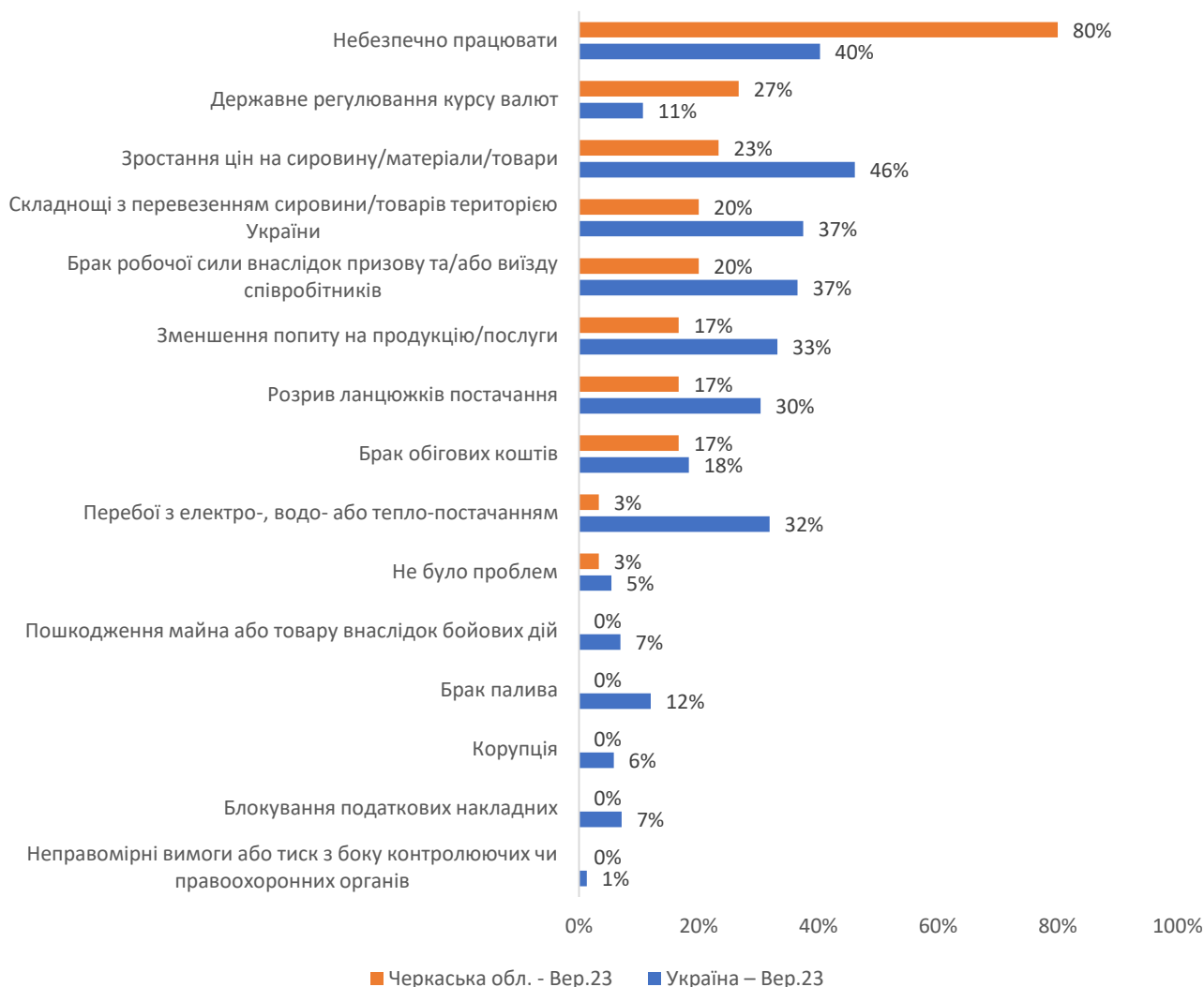


## СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

### ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У вересні значно збільшилась кількість відповідей “небезпечно працювати”, посівши перше місце в Черкаській області. 80% респондентів вказали на таку перешкоду цього місяця, тоді як у серпні показник становив лише 10%. Серед усіх опитаних областей показник становить 40% (33% минулого місяця).

Друге місце зайняла проблема державного регулювання курсу валют, піднявшись із 13% минулого місяця, до 27%. Серед усіх опитаних областей показник становить 11% (6% минулого місяця). Третє місце посідає проблема зростання цін на сировину/матеріали/товари з показником у 23% (50% минулого місяця).

Рис. 10. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу, вересень 2023 (% опитаних)<sup>1</sup>

Четверте та п'яте місце займають проблеми, пов'язані зі **складнощами з перевезенням сировини/товарів територією України** та проблема **браку робочої сили**. Частка опитаних Черкаської області, що дали такі відповіді, становить 20% для кожної з відповідей (37% серед усіх областей).

Проблема **розриву ланцюжків постачання**, що минулого місяця займала перше місце з показником у 53%, тепер ділить місця з шостого по восьме з відповідями про **зменшення попиту на продукцію/послуги** та **брак облігових коштів** (17% опитаних для кожної з відповідей).

### ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

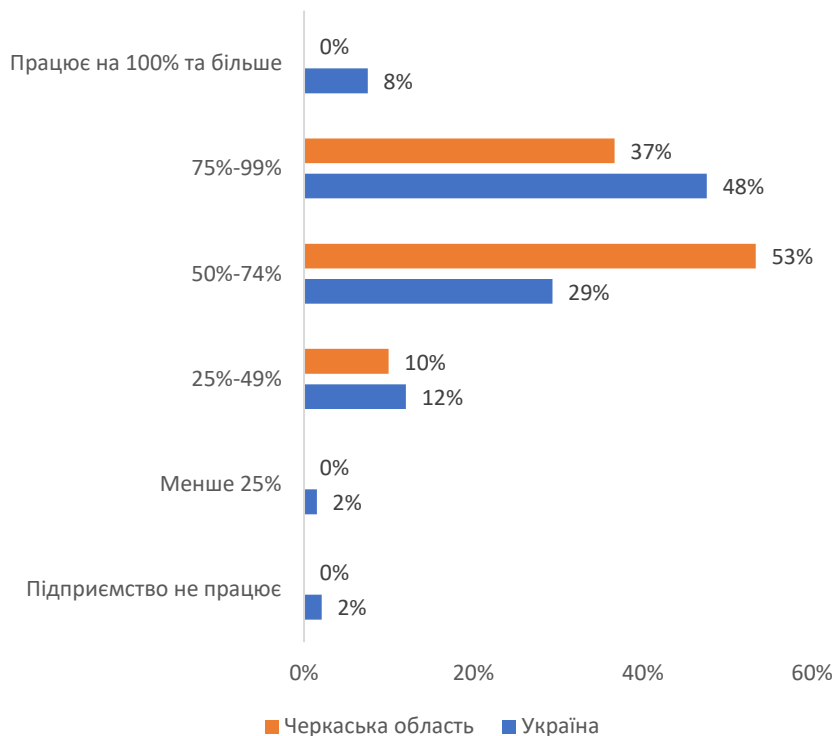
У вересні 2023 року ситуація в Черкаській області продовжувала залишатися більш песимістичною ніж у цілому на рівні країни: лише 37% підприємств регіону працювали на майже повну, повну або навіть вищу потужність порівняно з довоєнним періодом (на рівні країни 55%). У вересні в області не було підприємств, які б працювали на 100% та більше (8% на рівні країни), а при цьому лише 37% підприємств працювали майже на повну потужність (75% - 99%) (48% на рівні країни).

У Черкаській області серед опитаних не було зафіксовано жодного респондента, який би повідомив про зупинку роботи підприємства (2% по Україні). При цьому, 0% підприємств Черкащини працювали на рівні

<sup>1</sup> Сума відповідей може перевищувати 100 відсотків, оскільки респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів.

меншому ніж 25% від довоєнних виробничих потужностей (2% на рівні країни). Водночас, 10% підприємств регіону працювали на 25% - 49% порівняно з довоєнним рівнем виробництва (12% показник усієї країни). Таким чином, у сумі лише 10% підприємств Черкащини працювали на рівні завантаження потужності нижчому ніж 50%, порівняно з довоєнним періодом.

Рис. 11. Вплив війни на роботу підприємств, вересень 2023 року (% опитаних)



## ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У Черкаській області, серед опитаних у вересні, 70% підприємств (ті, що змогли дати відповідь) були або є експортерами (63% на рівні України)<sup>2</sup>.

Рис. 12. Вплив на експортну діяльність, вересень 2023 року (% опитаних експортерів)



**Станом на вересень більшість опитаних експортерів Черкащини вказали, що продовжували зовнішньоекономічну діяльність за останній рік. Серед експортерів регіону 95% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (84% на**

<sup>2</sup> Слід зауважити, що такий високий рівень залучення бізнесу до експортної діяльності також відображає особливості вибірки для опитування, яка, у першу чергу, відображає підприємства-представники виробничої промисловості.

рівні країни). При цьому 5% не мали експорту за останні 12 місяців, хоча експортували до війни (15% на рівні країни).

У вересні на Черкащині продовжується тенденція щодо скорочення обсягів експорту. У вересні індекс змін експорту становив **-0,05** у Черкаській області, що нижче від результату на рівні країни, який був позитивним (**+0,06**). Показник був менш негативним ніж у попередні два місяці (-0,25 у червні, -0,40 у липні та -0,10 у серпні). У вересні лише 5% експортерів регіону нарощували обсяги експорту, а 85,0% не змінювали. При цьому 10,0% експортерів скорочували обсяги експорту.

Покращилися очікування підприємств Черкащини щодо зростання експорту в короткостроковому періоді. У вересні індекс очікуваних змін експорту в регіоні становив **+0,03** (0 у травні та червні, **+0,04** у липні та **+0,11** у серпні). На рівні країни рівень очікувань щодо обсягів експорту більш оптимістичний (**+0,29**).

## ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

### Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

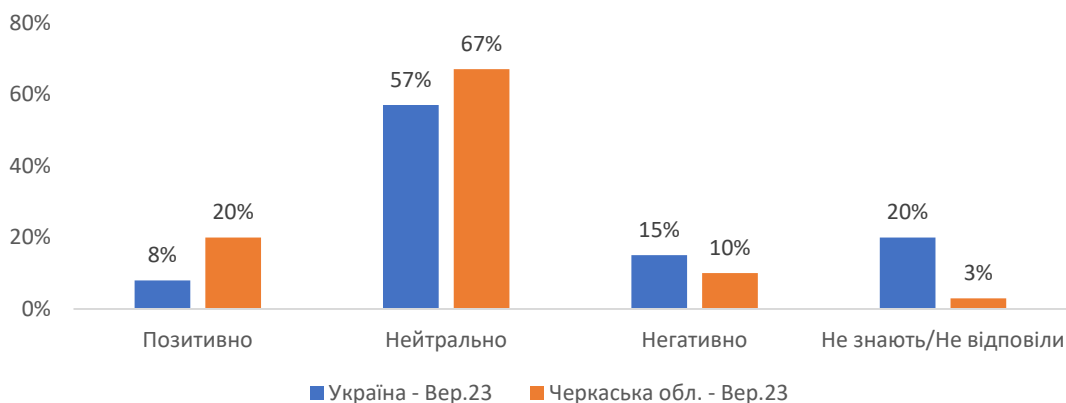
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу серед підприємств Черкаської області у вересні 2023 року трохи покращилась порівняно із серпнем 2023 року. Частка опитаних, що обрали позитивну оцінку, становить 20% (жодної подібної оцінки минулого місяця).

Помітно більшою залишається частка нейтральних оцінок (67%) порівняно з результатом серед усіх областей (57%).

Негативну оцінку в Черкаській області надали 10%, при результаті в 15% серед усіх опитаних.

Крім того, у Черкаській області зменшилась кількість підприємств, що не дали відповіді на це питання, із 17% минулого місяця до 3%. Серед усіх опитаних показник становить 20%.

Рис. 13. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, вересень 2023 (% опитаних)



## МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати сімнадцятого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Щомісячне опитування підприємств проводиться за допомогою поєднання декількох методів збору даних: самостійне заповнення онлайн-форми та особисте опитування представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми.

Насамперед, ІЕД розіслав українським підприємствам анкету цього опитування у вигляді онлайн-форми. Частина респондентів заповнили її самі. Також ІЕД через партнерів у регіонах організував опитування, у яких ці ж питання були поставлені представникам бізнесу інтерв'юерами, а відповіді респондентів були внесені до онлайн-форми. Завдяки цьому всі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам – були зібрані в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проекту «Ділова думка». Це, зокрема, показники які в числовому вимірі показують зміни з місяця в місяць таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні три та шість місяців.

Такі індекси обчислюються за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі 100 респондентів 20 вказали на зростання виробництва, 50 респондентів – на його скорочення, і 30 зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, де виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 18 до 29 вересня 2023 року.

## ВИБІРКА

У вересні 2023 року в Черкаській області було опитано 30 підприємств.

Серед них представлені підприємства від мікро- до великих розмірів (найчастіше – середні). Усі опитані підприємства – промислові. Серед них найбільшу частку складають підприємства харчової промисловості.

## Додаток 1. Результати опитування в цифрах

## Вибірка

Розподіл опитаних підприємств Черкаської області, за розміром, %

Розмір	Частка
Мікропідприємства	3%
Малі	13%
Середні	53%
Великі	30%

Розподіл опитаних підприємств Черкаської області, за галуззю, %

Галузь	Частка
Харчова промисловість	47%
Хімічна промисловість	13%
Виробництво будівельних матеріалів	7%
Поліграфічна промисловість	3%
Виробництво тканин, одягу та взуття	3%
Деревообробна промисловість	3%
Інші виробництва	23%

## Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, індекси змін (вересень 2023)

	Уся Україна	Черкаська область
Виробництво	0,21	0,10
Очікувані зміни виробництва	0,41	0,03
Продажі	0,19	0,07
Очікувані зміни продажів	0,40	0,03
Експорт	0,06	-0,05
Очікувані зміни експорту	0,29	0,03
Дебіторська заборгованість	-0,18	0,20
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,31	0,00
Кредиторська заборгованість	-0,25	0,17
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,35	0,00
Податкова заборгованість	-0,31	0,00
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,32	0,00
Запаси сировини	0,10	0,12
Очікувані зміни запасів сировини	0,26	0,03
Запаси готової продукції	-0,28	0,00
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,28	0,03
Нові замовлення	0,15	0,07
Очікувані зміни нових замовлень	0,39	0,03
Ціни на сировину та матеріали	0,44	0,50

Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,16	0,00
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,38	0,53
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,18	0,00
Кількість працівників	-0,04	-0,03
Очікувані зміни кількості працівників	0,00	0,00
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,22	0,00
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,25	0,00
Кваліфіковані працівники	0,24	0,00
Некваліфіковані працівники	0,12	0,00
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,05	-0,10
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,39	0,03
Оцінка ділового середовища	-0,08	0,07
Очікувані зміни ділового середовища	0,38	0,03
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,20	
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,37	0,20